

Crna Gora
Ministarstvo finansija

Adresa: ul. Stanka Dragojevića 2,
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 242 835
fax: +382 20 224 450
www.mif.gov.me

Broj: 02-03-4470/6

Podgorica, 22. mart 2019. godine

MINISTARSTVO ODRŽIVOG RAZVOJA I TURIZMA
-n/r ministra, g-dina Pavla Radulovića-

Poštovani gospodine Raduloviću,

Na osnovu Vašeg akta, broj: 101-105/8 od 20. marta 2019. godine, kojim se traži mišljenje na tekst *Predloga programa razvoja kulturnog turizma Crne Gore s Akcionim planom do 2021. godine*, Ministarstvo finansija daje sljedeće

MIŠLJENJE

Na tekst *Predloga programa* i pripremljeni *Izveštaj o sprovedenoj analizi procjene uticaja propisa*, sa aspekta implikacija na poslovni ambijent, nemamo primjedbi.

Uvidom u dostavljeni *Izveštaj o sprovedenoj analizi procjene uticaja propisa* utvrđeno je da su za realizaciju Programa projektovana finansijska sredstva u iznosu od 780.000,00 € i u kontinuitetu će se obezbjeđivati iz Budžeta Crne Gore i međunarodnih fondova. Finansijska sredstva je potrebno obezbijediti u periodu važenja *Predloga programa* od 2019. do 2021. godine.

Imajući u vidu da su kao nosioci aktivnosti prepoznati budžetski korisnici, Ministarstvo finansija predlaže da se Akcioni plan za sprovođenje *Predloga programa* donosi za svaku godinu pojedinačno, polazeći od principa finansijske održivosti koji podrazumijeva da se prilikom planiranja i sprovođenja aktivnosti, koje proizilaze iz *Predloga programa*, poštuju fiskalna ograničenja definisana godišnjim budžetskim okvirom.

Akcionim planom je predviđeno da se pojedine aktivnosti (djelimično ili u cjelini) finansiraju iz sredstva međunarodnih organizacija, dok je za većinu aktivnosti predviđeno isključivo finansiranje iz nacionalnog budžeta.

Takođe, Ministarstvo finansija predlaže da se inteziviraju aktivnosti kako bi se što veći dio sredstava potrebnih za implementaciju *Predloga programa razvoja kulturnog turizma Crne Gore*, obezbijedilo od donatorskih sredstava, a u cilju rasterećenja budžetske potrošnje.

S poštovanjem,

MINISTAR
Darko Radunović

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ ANALIZI PROCJENE UTICAJA PROPISA

PREDLAGAČ

MINISTARSTVO ODRŽIVOG RAZVOJA I TURIZMA

NAZIV PROPISA

Predlog programa razvoja kulturnog turizma Crne Gore s Akcionim planom do 2021.godine

1. Definisane problema

- Koje probleme treba da riješi predloženi akt?
 - Koji su uzroci problema?
 - Koje su posljedice problema?
 - Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri?
 - Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)?
- Predlog Programa razvoja kulturnog turizma Crne Gore sa Akcionim planom do 2021.godine treba da odredi glavne programske ciljeve i mjere u cilju obezbjeđivanja konkurentnosti i ostvarivanje rasta i konzistentnosti ekonomskih efekata od turizma kao strateške razvojne aktivnosti, a imajući u vidu naglašenu potrebu za ubrzanim razvojem proizvoda kulturog turizma kompatibilnih sa postojećom turističkom ponudom.
 - Analizom kulturnog turizma u Crnoj Gori, zaključeno je da on nije razvijen u dovoljnoj mjeri iako je prepoznat kao razvojna šansa. Njegov razvoj se nalazi u početnoj fazi i zahtjeva znatno unaprjeđenje.
 - Posljedice problema odnose se na nezadovoljavajuću saradnju između sektora kulture i sektora turizma koja se razvija samo na nivou pojedinačnih projekata. Takođe, stanovništvo nije u dovoljnoj mjeri upoznato sa svojim kulturnim nasljeđem, te stoga ne prepoznaje kulturno nasljeđe kao turistički resurs.
 - Analizom je utvrđeno da kulturni sektor u nedovoljnoj mjeri poznaje i primjenjuje savremene tehnološke mogućnosti. Odnos sa javnošću je na nezadovoljavajućem nivou usljed nedostatka marketing aktivnosti. Nadalje, značajan dio turističkog sektora nije upoznat sa vrijednostima kulturnog nasljeđa smatrajući da kulturna ponuda ne postoji.
 - Prethodno realizovani brojni projekti prvenstveno su bili usmjereni na prirodu i aktivnosti na otvorenom prostoru, dok je namjera da se u budućem periodu poseban akcenat da projektima koji imaju za cilj turističku valorizaciju kulturnih dobara, doprinoseći na taj način njihovoj zaštiti ali i unapređenju ponude. Država je donošenjem Programa razvoja kulture, kao programskog dokumenta, definisala dugoročne ciljeve i prioritete razvoja kulture, kao i organizacione, finansijske i administrativne mjere za njihovo sprovođenje.

2. Ciljevi

- Koji ciljevi se postižu predloženim propisom?
- Navesti usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo.

- Predlog programa pokriva period do 2021.godine s osnovnim ciljem da dokument prepozna odgovarajuće mjere koje je moguće sprovesti u navedenom periodu imajući u vidu prepoznate probleme, dostupna sredstva, kao i postojeći pravni i institucionalni okvir.
- Razvojem kulturnog turizma u Crnoj Gori obogaćuje se turistička ponuda, a ujedno se stvaraju i dodatni finansijski izvori, jer turisti koji putuju zbog kulturnih sadržaja, uglavnom više troše od ostalih kategorija turista.
- Ipak, neophodno je pružiti širu sliku koja sadrži informacije o svim relevantnim pitanjima koja treba riješiti u dugoročnijem periodu kako bi ovaj programski dokument mogao da posluži kao dokaz jasne vizije u pogledu politike razvoja kulturnog turizma, što predstavlja osnovni preduslov za prikupljanje sredstava neophodnih za sprovođenje planiranih mjera, kako iz donatorskih, tako i iz domaćih budžetskih fondova.
- Predlog izrade ovog programskog dokumenta je utvrđen Programom rada Vlade Crne Gore za 2018.godinu, Strategijom razvoja turizma u Crnoj Gori do 2020.godine, Nacionalnom strategijom održivog razvoja Crne Gore do 2030.godine. Program je u skladu sa ciljem br.23 Srednjoročnog programa rada Vlade Crne Gore 2018-2020. Takođe, za predmetnu oblast su relevantni i Zakon o turizmu i ugostiteljstvu, Zakon o kulturi i Zakon o kulturnim dobrima.
- Napominjemo da je, shodno sugestiji Generalnog sekretarijata Vlade Crne Gore, naziv dokumenta umjesto strategije promijenjen u program.

3. Opcije

- Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? (Uvijek treba razmatrati "status quo" opciju i preporučljivo je uključiti i neregulatornu opciju, osim ako postoji obaveza donošenja predloženog propisa.)
- Obrazložiti preferiranu opciju?
- U kulturnom turizmu postoji veliki broj stejkholdera, što zahtijeva zajedničko planiranje razvoja kulturnog turizma. Poseban problem može da stvara razlika u ciljevima i zadacima, koji postavljaju upravljanje pojedinim kulturnim dobrima, a koji u određenoj mjeri mogu biti suprotstavljeni. Da bi se ovakvi problemi prevazišli, nosioci razvoja kulturnog turizma treba da saraduju prilikom postavljanja ciljeva i zadataka. Takođe, neophodno je unaprijediti sistem zaštite kulturne baštine. Kulturna baština treba da dobije adekvatan tretman kroz uređen i modernizovan pravni i institucionalni okvir, kao i postizanjem ravnoteže između javnih i privatnih interesa. Predloženi Akcioni plan ima za cilj da uočeni problemi budu riješeni i da se obezbijedi razvoj ovog vida turizma.

4. Analiza uticaja

- Na koga će i kako će najvjerojatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektne.
- Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima)
- Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti,
- Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija;
- Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.

- Potencijali za formiranje i razvoj kulturnog turističkog proizvoda su brojni primjeri materijalne i nematerijalne kulturne baštine nastale na čitavoj teritoriji kao odraz bogate i burne istorijske prošlosti. Ubrzani razvoj turizma u obalnom području i aktiviranje turizma u planinskom području nesumnjivo su povoljan osnov za dalje unapređenje turističke ponude u pravcu formiranja konkurentnog kulturnog turističkog proizvoda.
- Prepoznavanje ekonomskog, društvenog, kulturnog i prostornog uticaja kulturnog turizma na ekonomski i kulturološki rast, definicija pojma kulturni turizam i njegovih manifestacionih oblika, kao i analiza postojećeg stanja u oblasti zakonske regulative, razvojnih i planskih dokumenata i resursa, početni su koraci u stvaranju jasnog koncepta u definisanju strateških prioriteta i plana daljih aktivnosti.
- Rješenja data u Predlogu programa uticaće na sve nosioce mjera prepoznate Akcionim planom, u najvećoj mjeri na Ministarstvo održivog razvoja i turizma kao nadležni organ za formiranje kulturno-turističkog proizvoda i praćenje realizacije razvoja kulturnog turizma, ali i na: Ministarstvo kulture, Nacionalnu turističku organizaciju, lokalne turističke organizacije, Narodni muzej Crne Gore i zajednicu lokalnih samouprava.
- Pozitivan uticaj: Evidentno je sve veća motivisanost turista kulturom, pa se opravdano očekuje da Program pomogne u stvaranju uslova za dodatno podsticanje ovog trenda.
- Negativan uticaj: Nema negativnih efekata.
- Donošenje programa ne iziskuje dodatne troškove jer ne predviđa osnivanje novih institucija, kao ni zapošljavanje novih službenika. Finansiranje mjera predviđenih Akcionim planom će se u velikoj mjeri crpiti iz međunarodnih fondova.
- Predlog programa neće izazvati dodatne troškove građanima i privrednim subjektima.

5. Procjena fiskalnog uticaja

- Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?;
- Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? Obrazložiti;

- Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? **Obrazložiti;**
- Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijeđena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?;
- Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteći finansijske obaveze?;
- Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?;
- **Obrazložiti metodologiju koja je korišćenja prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda;**
- Da li su postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda? **Obrazložiti;**
- Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na nacrt/predlog propisa?;
- Da li su dobijene primjedbe implementirane u tekst propisa? **Obrazložiti.**

- Finansijska sredstva za realizaciju Programa projektovana su na iznos od oko 780.000,00€ i u kontinuitetu će se obezbjeđivati iz Budžeta Crne Gore i međunarodnih fondova.
- Finansijska sredstva iz Budžeta Crne Gore biće definisana na godišnjem nivou, shodno mjerama i aktivnostima iz Akcionog plana za svaku godinu pojedinačno.
- U postupku usaglašavanja Nacrta ovog dokumenta, Ministarstvo finansija je informisalo da isto ne daje mišljenje na Nacrt, već na Predlog dokumenta.
- Implementacijom Programa će se direktno ostvarivati prihodi u budžetu Crne Gore.
- Kulturni turizam podrazumijeva kako posjete muzejima, galerijama, izložbama, tako i posjetu restoranima, koncertima, barovima i svemu onome što čini savremenu kulturu mjesta. Naplatom ulaznica i naplatom poreza uvećaće se priliv sredstava u budžetu. Takođe, ostvarenjem većeg broja turističkih posjeta i ostvarenjem većeg broja noćenja može se očekivati i povećanje prihoda po tom osnovu.

6. Konsultacije zainteresovanih strana

- **Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertiza i ako da, kako;**
- **Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije);**
- **Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana prihvaćeni odnosno nijesu prihvaćeni, Obrazložiti.**

- U izradi Predloga programa korišćena je eksterna ekspertiza. Javnim pozivom je izabran Obradivač „Centar za arhitekturu i urbanizam” koji je bio angažovan na pripremi dokumenta.
- Nacrt programa je u novembru 2018. godine poslat na davanje mišljenja, primjedbi i sugestija: Generalnom sekretarijatu Vlade Crne Gore, Ministarstvu finansija, Ministarstvu javne uprave i ostalim relevantnim institucijama. Ministarstvo održivog razvoja i turizma je 23. novembra 2018. godine stavilo na javnu raspravu Nacrt programa. Tekstu nacrta moglo se pristupiti preko internet stranice Ministarstva održivog razvoja i turizma i portala e-uprave. U toku javne rasprave na adresu Ministarstva održivog razvoja i turizma stigle su sugestije od Ministarstva javne

uprave i Generalnog sekretarijata Vlade Crne Gore. U sklopu javne rasprave održane su tri javne tribune. Javna tribina za južni region je održana 30. novembra 2018. godine u Baru, u zgradi Opštine Bar. Javna tribina za sjeverni region održana je u JU Centar za kulturu Kolašin u Kolašinu 3.decembra 2018.godine dok je javna tribina za centralni region održana u Podgorici 4.decembra 2018.godine u KIC-u „Budo Tomović”.

7: Monitoring i evaluacija

- Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?
 - Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?
 - Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?
 - Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?
- Potrebno je planirati sredstva iz IPA i ostalih donatorskih izvora u predviđenim rokovima.
 - Mjere za sprovođenje Predloga programa date su u Akcionom planu, za period do 2021.godine.
 - Ministarstvo održivog razvoja i turizma odgovorno je za praćenje i evaluaciju sprovođenja Strategije. Predviđeno je izada Izvještaja o realizaciji mjera iz Akcionog plana koji će usvajati Vlada Crne Gore.

Podgorica, 20. marta 2019. godine

